

da eta duela 200 urtekoa? Hori Antarktika eta Gøenlandiako izotzetan harrapatutako aire-burbulletako konposizioa aztertuz egiten da.

Dena den, oraintsu kaleratutako berri baten arabera, horrela bildutako datuak oker egon daitezke, besteak beste jatorrizko karbono(IV)ko kontzentrazioa txikiagotzen dituzten hainbat faktorekontutan hartu ez direlako. Beraz, industri iraultzaren hasieran uste baino karbono(IV) oxido gehiago zegoen atmosferan nonbait.

Berotegi-efektuaren oinarria karta-gaztelu bat bezain eze-gonkorra al da? Ez, halabeharrez. 1958tik hona Mauna Loa sumendian egin diren kontzentrazio-neurketek 310 pmm-tik 350 ppm-rako igoera erregistratu dute. Karbono(IV) oxidoa metatzen ari da beraz.

Nora goaz bada? Datuak hor daude. Zer esan nahi dute? Berotegi-efektuak itxuraz klima-aldaketa dakarke. Zein neurritakoa, zein azkartasunez, nori eragingo liokeen gehien eta antzeko galderei erantzuna ematea zaila da, besteak beste klimaren bilakabideari buruz, meteorologia eta klimatologia zientzia gazteak izanik, ezer gutxi dakigulako.

IKUSKIZUNAK

BEGOÑA DEL TESO

ZINE-APURRAK ZINEMALDIKOAK

Donostiako Zinemaldia iraila heltzean erdizka birpizten duten mamu, “zombi”, hildako, zeluloidezko gorpua da. Likitsa dario. Hilobian bereganatzen duen likiskeriaz jantzia dator gurera urtero. Izango dira filmeak, izango dira festak eta bi gobernuek —hangoak eta hemengoak— emandako prentsaurreko negargarriak. Etorriko dira izar/izartxoak eta izartzar bakanen bat. Hori bai, heldu bezain pronto, María Cristina hoteleko suiteetan giltzapetuko dira. Donostia zer arraio eta nolakoa den ez dute inoiz ere jakingo.

Bertako egunkariak hamaika ahalegin egiten arituko dira merezi ez dituen esfortzu, lan eta orrialdeak eskainiz.

Jendeak, kalekoak, hainbat sarrera hartuko du, hainbat abonu erosiko eta bospasei filme on aurkituko ditu. Baina filme on samar horiek kontutan harturik ere (ehun eta hogei-*ren artean sei on bilatzea zinezkoa baino ezinbestekoa eta derrigorrezkoa da*) Donostiako Zinemaldiak ez du merezi ez gure maitasunik, ezta gure konplizitate/kidetasunik ere. Bada garaia berak jaurtikitako laguntasun eta elkartasun-deiari ezezkoa emateko. Hobe da guk geuk hiltzea urteetan eta urteetan arrastaka ikustea baino. Oihuka eta garrasi bizian ari da aldaketa izugarria eskatzen Donostiako festa kopetilun hau. Sail Nagusian ikusitako hamasei filmeetatik, bat bakarrik izan zen ona, polita, duina eta benetakoa. Izan ere, urrea irabazi zuena: “Un lugar en el mundo”, Argentinatik nostalgiaz tindaturik zetorren fabula eder eta egungoa. Beste guztien kalitateaz hobe ez mintzatzea, biraoka hasi beharko genuke eta.

Orrialde hauek irakurriko dituenak agian ez dit sinetsiko baina esan behar dudana bene-benetan sentitzen dut. Eta hala dela ziur nago. Donostiako Zinemaldia antolatzen dutenek, Mr. Rudi Barnet buru dutelarik, zineaz tutik ere ez dakite. Benetan. Auzia ez da gusto-kontua. Ez, sakonagoa da. Zeluloidezko bizitzatik aldendurik dabilta. Auskalo zer ametsetan. Munduko beste zinemaldiek onartuko ez luketena, hemen goen bedeinkazio guztiekin iristen zaigu hona. Ikusi izan ditugun aldrebeskeria guzti-guztiak, txar-txarrak izateaz gain, modaz pasata zeuden. Ez zuten lekurik orain, zeluloidea lantzen den inon ere ez. Ez. Donostiako arduradunek ez dute zinea zer den, nola mugitzen den, jendea nola erakartzen duen ulertzen. Eta gainera, are okerrago, ez dute aholkurik onartzen. Etsaiak ikusten dituzte nonnahi.

Zinemaldi bat aurrera ateratzeko oztoporik handiena zera da: dogmatikoa izatea. Malgutasuna izan beharko luke zuzendaritzaren bertuterik errotuena. Rudi Barnet-ek eta bere lan-taldeak, ordea, ez dute hitz honen esanahia ere ulertzen. Daukaten bizitza-ideologia duela bi hamarkada edo zimeldu zen. Halere, sutsu eta desesperoz heltzen diote, besterik ez baitute. Zer-nola-

koa da bizitza-ideologia hori? Urteek eta aje guztiek gogortutakoa. Darabiltzaten neurri eta tamainak erabiltzea irrigarria da gaur egun. Bota gainbegiratu bat: diruz eta bitarteko ego-kiez eginiko zinea, definizioz da gezurrezkoa eta gaiztoa berai-entzat. Ekialdetik datorrena, ordea, desegokia eta hala moduzkoa bada ere, ohore guztiez jasoko da. Ausarti jokatzen dutenean ere, *modemoa* omen dena aurkezten dutenean ere, ideia erdoil- duez hautatzen dute. Negargarria benetan! Irtenbiderik? Etor- kizunik? Neuk, behintzat, larrialdietan erabiltzen den *shock*-tra- tamendua ezarriko nioke. Bertantxe hil behin-betirako edo, bizi behar badu, sasoiz bizi dadila. Itsu-itsuan, jefeak aldatu. Kale gorrira uxatzeko dirua gastatu behar badute, gasta deza- tela. Gogoeta sakon baterako epea ireki. Badakit urtebetez zinemaldirik gabe egotea izugarria litzatekeela baina horixe bera gertatu ohi zaie hainbatean Cannes eta Veneziari. Ibil daitekeen gorpurik ez zaio inori interesatzen.

Nagikeriaz aurrera egiten duenak ez du ezer lortzen. Goi-goian daudenek erabaki beharko dute larriunean dagoen gaixo hori zertarako eta nolakoa nahi duten.

Ez pentsa inoiz hiru handien (Cannes, Berlin, Veneziaren) hurrengoa izango garenik. Ezinezkoa da. Gure eginkizuna da munduan zehar dauden ehundaka zinemaldien artean geure lekutxo aurkitzea. Geure txoko propioa. Alferrikakoa baita besteekin konparazio ezteusetan ahitzea.

Den bezala izanda, Donostiako Zinemaldiak ez du etorki- zunik. Izena badu ere, izanik ez du. Gaztea izan behar zuen eta makuluz dabil. XXI. mendeari so egon behar zuen eta duela hogeita hamar urteko barrikadetan ditu gorderik sena eta burua. Zinea bere aurretik igarotzen da eta berak ez du ikus- ten...

Itxuraldaketa derrigorrezkoa da. Atzeraka ibili izan den karramarrazeluloidezko sugetzar bihurtzeko lan handia egin beharko dugu. Bestela, akabo.

Denek barre egiten digute, inon ere ez baita Donostiakoa bezain desastrosoa den zine-festarik. Mundura lotsarik gabe atera ahal izateko, kirofanoan sartu behar zinemaldia.o

OI VENEZIA!

Bekaziti, inbidiaz beterik, Donostiako Zinemaldia gaizki esaka aritu zen Veneziako zine-festaz —*La Mostra-z*— hura hasi aurretik ere. Gaixo baino gaixoago zegoela, jendeak ez ziola ez legerik ez konfidantzarik... Hara joan ginen egia ote zen baieztatzera. Eta, ikusi-makusi, zer ikusi genuen Adriatiko itsasoaren perla hartan? Bada, Italiako egoera kili-koloaren ispilua, ispilu gardena den zinemaldia. Askoren eta askoren arteko tirabiren biktima.

Cannes-ekin mantentzen zuen norgehiagoka galdua du, besteak beste, amerikarrek negozioetarako Kosta Urdina nahiago dutelako. Berlin-ekiko lehia ere galdua du Alemaniako hiria gaur zurrumbilo askoren erdigunea da eta. Baina Venezia-k legenda du bere alde. Legenda eta kostata eraikitako edertasun lasai eta eroria.

Zinema den Venezia dotoreziaz, fintasunez zahartuz doan emakume ederra da. Noiz behinka, irailero, izan dituen maitale ugari inguruan biltzen dira joandako garai hobeak oroitzu, oihartzun hura dastatuz.

La Mostra-k ajeak, matxurak ditu. Lagunak eta amoran-teak galdu ditu bizitzan zehar. Ez ahaztu hirurogei urteko andre liraina denik. Halere, gazteagoa eta andropausiak jota dagoen Donostiakoarekin konparatuz gero... alde ederra!

Viscontik, Wargnerrek, Thomas Mannek maitatutako Lido hartan maisu handien lan on batzuk eta hala holakoak beste batzuk ikusi genituen. Zhang Yimouren “The story of Qiu Ju”, Agnieszka Hollanden “Olivier, Olivier”, Bigas Lunaren “Jamón jamón”, Ioselaniren “La Chase aux papillons”. Batzuk besteak baino desitxurosoagoak, baina bertan zegoena ikusgarria, ikusteko modukoa, ikusi beharrekoa zen. Donostian zegoena, berriz, ikustezina gertatu zen. Zin dagizuet.o

HEGAZTI MINDUA

Berriro ere ETB denon ahotan, denon ikusmiran. Parlamentura eramatekotan ziren lerro hauek idazten ari nintzeanean. Eredurik bilatu nahi bide diote abertzaleek eta espainolistek, euskaldunek eta erdaldunek. Alferrik...

Neke-neke eginda dago txoriñoa. Ero baten gisa darabilte denek. Bakoitzak eskaintzen dion okenduak aurrekoak baina gusto okerragoa du. Norabide guztietara, zerbaiten bila, tinko, ñikatu barik begiztatu eta gero, itsutu egin zaigu gaixoa. Sena bazterturik, noraezean, itsumustuan egiten du hegan gero eta zakarragoak diren 625 lerro pobretu horietan barrena, goitik behera.

Ezina, nagikeria, erdipurdikeria dira nagusi txoriaren habian. Eredu-kontua balitz sikiera... baina sakonagoa dela deritzot. Desesperoa, ilusiorik eza, diru eta irudimen-falta ikaragarria da. Zakartu egin zaigu ETB, trauskildu, obandu. Gu, penaturik, lekuko, hilgai eta jasale.

Ikuslegoak ez du ez inoiz, ez inorekin leial jokatu izan. Beraz, ez espero bere adiskidetasuna garai txarretan. Bakarrik egin behar du borroka txoriñoak. Zaindu lazkartu diren luma horiek, mimoz erabili ikuslegoa eta, agian, horrela "paso" egin ahal izango lioke Gasteizen eztabaidatutakoari.○

AURREKONTUEN ARABERA

Teatre roak ere beldurrak jota daude. Gero eta txikiagoak dira kulturarako aurrekontuak udaletxe eta patronatuetan. Gero eta murriztagoak aukerak. Gero eta zailagoa da zer behar den, zer sal daitekeen asmatzea. Sortzen ari diren ikuskizun guztiak formato txikiko ikuskizunak dira. Merkeak eta mugikorrak. Jaitsi egin behar izan dituzte *katxetak*. Askotan takilaren porzentaiaz konformatu behar izaten dute. Hori bai, sekula baino alaitsuagoak ikusiko dituzue. Derrigorrez, hala izan behar. Jendeak barre egiteko proportzioak nahi omen ditu eta hor daude denak, bihotza malkoetan, poltsikoa negar bizian baina barrea tauletan.○